

Svmma Juris Canonici

Comprehensa Tribus Partibus In Qva Distincte Et Svccincte Explicantur,
quæ ad personas, negotia, & iudicia Ecclesiastica ex Canonum præscripto,
pertinent

Sive Commentarius In Regulas Juris Pontificii, Qvæ In Libro Qvinto, Et
Sexto Decretalium Continentvr

Strein, Johann

Coloniæ Agrippinæ, 1659

Regvla LXXII. Qui facit per alium, perinde est, ac si faciat per seipsum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61853](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61853)

Obj. 2. Rem alienam possidenti, quando possessione spoliatus est, actio datur: si tamen ab alio conventus neget se possidere, exceptionem non habet. *l. fin. ff. de reivindicat.*

R. Ut exceptionem non habeat, meretur ipsius perfidia, quâ negat se possidere, cum possideat: adeoque in adversarium transfertur possessio. Simili modo socius, focer, & fidejussor amittunt beneficium, ne in plus quam facere possint, conveniantur, quando societatem se contraxisse vel dotem promississe, vel fidem dedisse negant. *l. Sed hoc ita. ff. de re iud.*

Obj. 3. Contra eum, qui electus, confirmatus, & possessionem adeptus est, non admittitur exceptio: contra eundem tamen admittitur accusatio. *c. Constitutus. 23. de appell. c. Post electionem. de concess. praben.*

Aliqui dicunt, non admitti exceptio-

nem, quia factâ electione, & confirmatione ex plurium consensu, contra minorem partem, quæ nihil reclamavit, præsumptio oritur, quod electionem, confirmationem tacite approbavit. Verum hoc juramento contrario elidî posset. Igitur melius

R. Constitutionem illam in favorem ecclesiarum, & monasteriorum conceptam esse, rejectamque exceptionem, ne diu vacarent prælaturæ cum damno multorum: & simul ut mobilibus, & inquietis ingeniis terminus poneretur, ultra quem mutationes, & novationes suas non protenderent. *Alexand. Consil. 62. Federic. de Senis Consil. 90. n. 3. Palat. in repetit. c. Per vestras. de donat. inter vir & ux. §. 8. n. 2. Surdus Consil. 377. n. 45. Scacc. de iudic. l. 2. c. 2. n. 121. Cardin. Tusch. lit. E. Concl. 374. Barbof. hic. & in Axiom. 85.*

REGVLA LXXII.

Qui facit per alium, perinde est, ac si faciat per seipsum.

I. **O** biter intuenti gemina, imò eadem videtur cum superius explicata Regula 68. *Potest quis per alium, quod potest facere per seipsum*: Sed non modica differentia est, quia hæc substitutionem concedit, per quam alienâ opera utimur, illa verò omne id, quod per alios factitamus, nobis ascribendum esse declarat: alienæ falcis meisis nostra fit, nobis illa serit, nobis metit. Qui mandat solvi, ipse videtur solvere.

l. cum iussu. ff. de solut. Quod ab alio nomine alterius eo præfente datur, ab ipso datum intelligitur. *l. Quod statu liberis. ff. de donat. causa mort.* Si tibi debitorem meum iussero dare pecuniam, obligaris mihi, quamvis nummos meos non acceperis. *l. Singularia. ff. si certum petatur.* In judiciis eadem videas contingere. Nam si procurator juret in animam domini tui, perinde est,

Bb 2 ac si

ac si iuraverit dominus ipse. *Clem. 1. de iureiur.* Item confessioni fides datur, si quis vel per se, vel per advocatum suum in libello supplice aliquid asserit, sibi nocivum. Neque in delictis aliud servatur: quemadmodum exempla docent in *Reg. 68.* superius allata. *V. Bern. Diaz. in Reg. 204.*

II. Verbum, *facit*, notant DD. referri ad homines quidem, quibus mandamus, dicto, vel scripto, extendi ad bruta tamen, quibus utimur ad exequendum cogitata. Quid enim interfit, servum, an bovem instiges ad irruendum in hominem, & opprimendum? *l. Item Mela. §. item cum eo. ff. Ad l. Aquil. l. 1. ff. si quadrup. paup. fecisse dicatur.* Præterea mandasse censetur etiam, qui verbis enunciatis vindictam significantibus usus est, *Bald. ad l. 1. C. de serv. fugit. ita, ut animus obligandi adsit. Gaill. de pace p. bl. obs. 1.* In criminalibus autem & atrocibus generaliter obtinet, ut qui occasionem dedit, damnum dedisse videatur. *l. is qui ff. Mandati. & l. Nihil interest. ad l. Cornel. de Siciariis eod.* Unde inferitur, si dominus ab aliquo injuria affectus, famulo vel filio dicat, abi, nec revertere, donec aliquid novi de injuria mihi illata intellexero, homicidio per illos patrato, rectè præsumi, mandatum habuisse. *Bart. ad l. si quid mihi. §. pen. ff. de acquir. hered. Et Angelus se vidisse testatur Florentiæ quendam dominum propterea capite truncatū esse. Multo magis igitur, qui prohibere cum posset, non prohibuit, præsertim si conjunctæ minæ fuerint. Felinus ad c. Petrus de homic. Menoch. de arbitrar. Casu 360. & 373. Duenas in Reg. 308. Caramuel in Theolog. fundam. n. 662.*

III. *Amplia 1.* Sive is, cui mandatum est, per se, sive per alium exequatur. Mandavi Cajo, ut occideret Sejum: Cajo mandavit Stichus, qui executus est. Mecum Cajo, & Stichus homicidii reus est. *l. Si eo ff. Quod vi, aut clam. c. Henricus presb. de cler. pugn. in duello.* Quin etiam teneri nuncium, qui sciens attulit literas de homicidio perpetrando DD. tradunt apud *Damboud. in Praxi c. 70. n. 8. & seq.*

Amplia 2. Quamvis mandati fines excesserit is, cui mandasti. In contractibus quidem ultra mandatum nemoteneretur. *l. diligenter. ff. Mandati.* in criminalibus verò aliter judicamus. Vel enim in potestate mandatarii est, servare fines mandati, vel non. Si in potestate est, nec tamè servavit, à pœna ordinaria mandans liber est. Si autem in ipsius potestate non est, ut si mandatum sit gladio vulnerare, cum vulnere mensura non detur, sitque mors secuta, tam mandans, quam mandatarius tenebitur. *c. fin. de homic.* Similiter irregularis sit, qui mandavit aliquem verberari, licet expressè prohibuerit, ne occidatur, vel mutiletur, si mandati fines excesserit mandatarius, quia mandato culpam commisit, & cogitare debuit, id posse evenire. *Barb. ad c. Is qui de homic.*

Amplia 3. Licet non statim, sed longo intervallo post mandatum effectus sequatur. Nam quando certum tempus præscriptum non est, durare mandatum censetur usque ad revocationem tacitam, vel expressam. *Panorm. ad c. Ad audientiam. de homic.*

Amplia 4. Ut obligetur mandans, licet ex quacunque causa is, cui mandatum

sum est, non obligetur, sed excusetur à culpa, & poena, ut accidere potest in furto, aut seruo rerum imperito. Pupillus etiam institor obligat institutoria actione (quamvis ipse non obligetur) eum, qui se præposuit: & sibi imputare debet, qui non præposuit alium. *Et si quis ff. de institutoria actione.* Pari modo innocens mandatarium non excusat mandantem *l. i. ff. de eo, per quem factum est.* Nec operariorum, qui ex mandato domini in alieno agro mement, ignorantes alienum esse, sed omnis obligatio, & reatus in dominum, qui mandavit, derivatur. *V. Silv. v. mandatum.*

Amplia 5. Etiam pro rebus spiritualibus, ut ad *Reg. 65.* annotavimus. Nam parvuli in baptismo per paternos abrenunciant Diabolo, & se se Deo consecranti matrimonium per procuratores contrahitur, *Bellarmin. l. i. de matrimonio. c. 5.* eleemosynæ per alios dantur, *Silvan. v. Eleemosyna n. 4.* multa Ecclesiæ ministeria per substitutos licet, & ritè peraguntur, pro se invicem Christi fideles orant, ita, ut utrisque sua meriti, ac præmii salva portio sit. *V. Chrysof. hom. Quod dispensatio rerum tuar. pro te ipsum exequenda est. S. Thom. 2. 2. Q. 83. art. 2.*

IV. Obj. 1. In *l. Item si obstetrix 9. ff. Ad l. Aquiliam. Labeo* ita distinguit. Si obstetrix medicamentum dederit, mortis inferendæ causa, suis manibus videtur occidisse: si verò dedit, ut sibi ipsi mulier offerret, in factum actio datur. Magis enim causam mortis præstitit, quàm occidit.

R. Hæc sententia, nisi benigna interpretatione molliatur, dura est, non

vera, nec tam *Labeonis*, quàm *Labeonis*, vel errantis dicenda. Vnde ad illius dilucidationem nihil idoneum à *Peckio* affertur: *Hippol.* autem fatetur, se solutionem invenire non posse. Neque *Gottfr.* de ea salvanda laborat, sed prudenter annotat. *Interim sciamus, alibi dici, nihil interesse, quis occidat, an mortis causam præbeat. l. 15. de sicariis.* Cui dicto acquiescimus.

Obj. 2. *Ulpianus* dicit. Si mandavero tibi, ut opus fieri juberis, & in ea re mihi parueris, mecum, non tecum erit actio. *l. Aut qui aliter. §. fin. ff. quod vi, aut clam:* quibus verbis clarè indicatur, mandantis, & mandatarii diversam rationem esse.

R. Aliud est facere, aliud dicere, quod faciendum sit. In casu *Ulpiani* nihil facit is, cui denunciandum alteri mandatum fuit relictum: Ac proinde mirum non est, quòd actio adversus ipsum non detur: quandoquidem mera quasi vox est, indicans alterius voluntatem. Et hoc in contractibus. In delictis enim non excusabitur etiam talis denunciator, si absque ignorantia & dolo, cooperatur alterius facinori aut delicto. *Angel. ad. citat. §. final. Navarr. c. 11. n. 15. Em. Sa. v. Peccatum. n. 9.*

Obj. 3. Qui in Collegio pistorum sunt, à tutelis excusantur, si modò per semet pistrinum exerceant. *l. fin. ff. de excusationib. tutor.* Neque alii fisci. Vectigalium redemptores à muneribus civilibus, ac tutelis excusantur magis, quàm qui præsentis negotium exercent. *l. In honorib. ff. de vacatione. & excusatione munerum.* Ergo non proinde est, per se aliquid, vel per alium facere.

Bb 3

R. Quan-

R. Quando ipsius personæ opus à lege determinatur, & excluditur alienum, non est præsentis Regulæ locus: ut possimus dicere. *Quod quis per alium facit, &c.* Cujus rei exempla in civilibus, & spiritualibus plurima sunt, ut ex dictis liquet. In illis etiam ubi non excluditur substitutio, consultus, & ad meritum utilius est suo ingenio, & exercitio actionem perficere. Quod eleganter S. Chrysostr. explicat. in hom. citat.

Quod dispensatio, &c. Effice ut tu tuarum rerum dispensator sis. Sanctè, piè, & justè faciunt, qui per alios infirmos visitant, nudes vestiunt, esurientes pascent, captivos consolantur: sed majora illi præmia consequuntur, qui hæc ipsi faciunt, cum possunt, id quod ex historia evangelica de Regula, qui ipse ad dominum venit, & illo, qui alium ad eum misit, apparet.

REGVLA LXXIII.

Factum legitime retractari non debet, licet casus postea eveniat, à quo non potuit inchoari.

I. Eodem sensu dicitur, Non tollit factum, quod impedit faciendum. *l. in ambiguis. §. Non est novum. ff. de Re. Jur. l. si servum quis. §. ult. de acquir. hered.* Exempla non desunt, uti nec exceptiones. 1. Si matrimonium contrahit, quis dum sanæ mentis est, si superveniat amentia, non retractat illud, aut dissolvit. *l. Patre furioso. ff. Qui sunt sui, vel alieni iuris.* Idem dicendum, si superveniat affinitas, vel cognatio spiritualis. *c. penult. & ult. de eo, qui cognovit consanguineam.* 2. Non vitiatur testamentum furiosi, qui cum sibi constaret, illud condidit. *l. Is cui. ff. de testamentis.* 3. Præsentatus ad ecclesiam à legitimo patrono, non remouetur, licet jure patronatus postea spoliatur patronus. *c. Consultationib. de iur. patronatus.* 4. Si causa committatur Canonico, qui postmodum Canonicus esse desinat, non perit propterea com-

missio ejusdem. *Bald. ad l. Generaliter. C. de ep. & cler. §. Iudex datus, in officio suo persistit, quamvis mente excidat, quia nimirum ab initio legitime institutus fuit juxta hanc Regulam.*

II. Amplia 1. Ut valeat etiam in eo, quod ab actu illo legitime facto pendet. Nam sicuti legitime initum matrimonium non vitiatur à superveniente impedimento, ratione cujus inchoari non potuisset, ita nec patria potestas cessat, nec commodum acquisitionis eorum, quæ filius acquirit: sed hæc omnia patri manent, sicuti prius erant. *l. furioso patre. ff. de his, qui sunt sui, vel al. iur.*

Amplia 2. Quamvis causa actus legitime facti cesset per casum supervenientem. Nam si post donationem liberi nascantur donatori, legitime facta donatio non revocatur; neque iisdem mortuis retractatur. *l. si unquam. C. de*

revoc.